

JORIS
VOORHOEVE
NEGEN
PLAGEN
TEGELIJK

HOE OVERLEVEN WE
DE TOEKOMST?

2011

UITGEVERIJ CONTACT
AMSTERDAM | ANTWERPEN

INHOUD

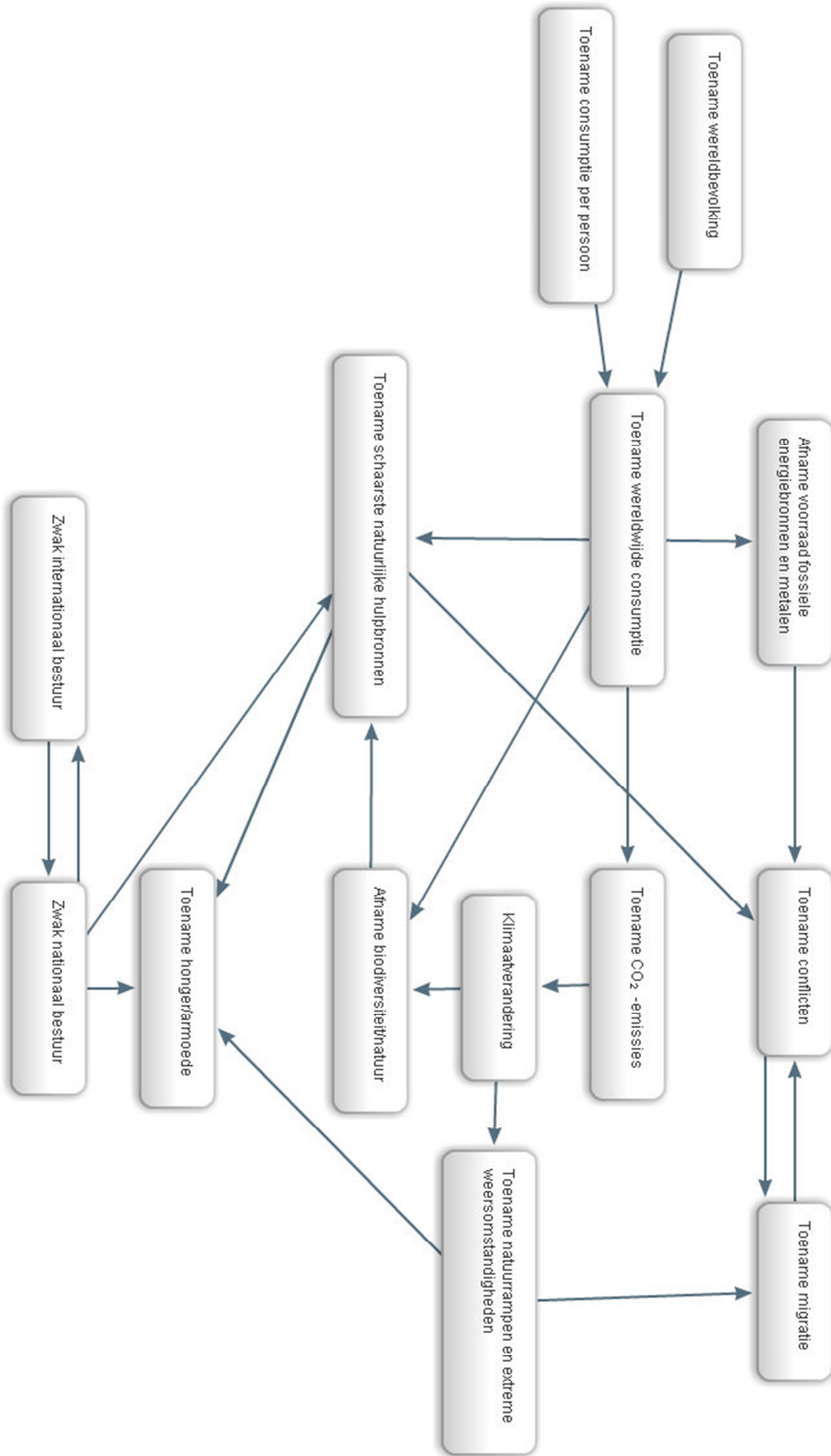
Een stem uit 2050? 7

- I. INLEIDING: DE NEGEN PLAGEN VAN ONZE TIJD
 - VERONTRUSTENDE TRENDS 2011-2050 11
 - 2. MONDIALE ETHIEK 23
- 3. VAN ZEVEN NAAR NEGEN MILJARD ZIELEN 51
 - 4. ÉÉN MILJARD LIJDT HONGER 69
 - 5. ZIEKTEN, PLAGEN EN RAMPEN 95
 - 6. CONFLICTEN EN WAPENGEWELD 107
 - 7. KAASLAG VAN DE NATUUR 141
 - 8. MONDIALE MIGRATIE 159
 - 9. ENERGIEVERSLAVING 187
 - 10. ZWAK OF KWAADAARDIG BESTUUR 217
- II. ZWAKKE INTERNATIONALE ORGANISATIES 257
- 12. NATIONAAL: WAT KAN NEDERLAND DOEN? 277
 - 13. LOKAAL: WAT KUN JE ZELF? 295
 - 14. TIJDIG BIJSTUREN 309

*Overzicht van de 30 belangrijkste conclusies
en aanbevelingen* 333

Noten 337

Trends die elkaar beïnvloeden

De wereldbevolking groeit nog met ongeveer 2,3 miljard mensen tot 2050. De groei vindt vooral plaats in arme landen met slechte voorzieningen en onder de armste groepen in rijke landen. Enorme aantallen kinderen sterven aan honger, ziekten en verwaarlozing. Jaarlijks overlijden honderdduizenden jonge vrouwen door een slecht uitgevoerde abortus, tijdens de zwangerschap of bij de bevalling. Er is een grote extra inspanning nodig voor seksuele voorlichting, geboorteregeling en seksuele gezondheidszorg. Dit kost relatief weinig en levert grote baten op door minder armoede, minder ziekten en grotere maatschappelijke stabiliteit door een evenwichtige bevolkingsopbouw.

Eén op de zeven mensen krijgt onvoldoende voedsel en zuiver drinkwater. De meesten zijn vrouwen en kinderen. De armoede, verwaarlozing en inproductiviteit van veel armen worden daardoor versterkt. De schande van structurele honger in een rijke, technologische wereld kan worden aangepakt door beter landbouwbeleid, ontwikkelingssamenwerking, beter bestuur en diverse andere maatregelen. De voedselproductie moet de komende 40 jaar met 70 procent omhoog om de honger aan te pakken en de groeiende wereldbevolking te voeden. Landbouwtechnisch is dat mogelijk. Nieuwe vormen van duurzame landbouw zouden de wereldbevolking kunnen voeden.

Miljarden mensen worden bedreigd door ziekten, plagen, natuurrampen of door de mens veroorzaakte industriële of ecologische rampen die vaak goed te bestrijden of zelfs te voorkomen zijn. Mogelijkheden daartoe worden verwaarloosd omdat in de wereldeconomie en het bestuur van veel staten andere prioriteiten worden gesteld dan te investeren in menselijke veiligheid. Uitgaven voor structurele veiligheidsvoorzieningen worden nu vooral gericht op de belangen van hoog-consumerende groeperingen die politieke en economische macht hebben. Investeren in rampenbestrijding en preventie voor de hele bevolking stimuleert de economie, schept zinvolle werkgelegenheid en beschermt kapitaalgoederen.

Veel postkoloniale landen lijden onder wanbestuur en inheems kolonialisme. Hervorming van het bestuur vereist krachtige maatregelen op vele terreinen om dit leed te keren. Dat is vooral de verantwoordelijkheid van de leiders en opiniemakers in deze landen zelf, ook al kan vanbuiten veel worden bijgedragen aan verbeteringen. Wanbestuur, onderdrukking van bevolkingsgroepen, hoge werkloosheid van ongeschoolde jonge mannen en religieuze en etnische waanbeelden veroorzaken conflicten die tot wapengeweld leiden. De ongeremde verspreiding van kleine en grote wapens jaagt dit aan en veroorzaakt jaarlijks een half miljoen doden plus talloze psychisch en lichamelijk gewonden. Vooral verdragen tegen handel in kleine wapens, die in feite het effect hebben van massavernietigingswapens, zijn zeer dringend, maar worden door exportbelangen van sterke staten tegengehouden. Gezamenlijk optreden van wereldwijde ngo's en vooruitstrevende regeringen kan die weerstand breken, zoals is bewezen met het verdrag van Ottawa tegen kleine landmijnen en clustermunitie.

Veel van de plechtig afgesproken Millenniumdoelen die de wereld in 2015 zou moeten bereiken, zullen niet worden gehaald. Zij dienen alsnog in de komende decennia te worden gerealiseerd. Het is eenvoudig niet waar dat daar te weinig middelen voor zijn. Er zijn hulpbronnen genoeg: de bankencrisis van 2008-2010 toont hoeveel ruimte er in de wereldeconomie voor allerlei speculatieve beleggingen was. De overheden van de rijke landen wisten daarna plots 1250 miljard aan leningen en garanties voor

omvallende banken en verzekeraars te organiseren. Dat is tienmaal het bedrag dat de rijke landen jaarlijks aan leningen en schenkingen voor ontwikkelingssamenwerking besteden. Nu zijn subsidies en garanties aan banken niet hetzelfde als armoedeprojecten. Maar de vergelijking toont dat er geen gebrek aan middelen is en dat het gaat om prioriteiten: waar zetten overheden hun middelen voor in? Zij kunnen dat soort bedragen ook mobiliseren om diepe armoede te bestrijden en de natuur te herstellen als zij dat werkelijk belangrijk zouden vinden.

In veel landen woeden gewapende conflicten en in andere loeren zij om de hoek. De Verenigde Naties aarzelen vaak lang om vrede te brengen door de verdeeldheid tussen de leden. Men denkt ook vaak dat er te weinig militairen zijn voor de nodige vredesoperaties. Slechts 0,75 procent van de troepensterkte in de wereld wordt daarvoor ingezet. Er zijn middelen genoeg; het gaat om goede mandaten en de juiste prioriteiten bij de inzet, en de samenhang met niet-militaire vredesopbouw.

Om mondiale vraagstukken goed aan te pakken is versterking van de internationale bestuurslaag nodig. De Europese Unie, de Navo, de Verenigde Naties en diverse regionale organisaties kunnen meer grip op de problemen krijgen als de lidstaten hun daartoe de bevoegdheid en middelen verschaffen.

Vrije media zijn een rem op machtsmisbruik en stellen misstanden aan de kaak. Het beste exportproduct van democratische rechtsstaten is vrije, betrouwbare journalistiek van hoge kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden om dat in veel landen te stimuleren. Door het internet en de televisie verandert de nieuwsvoorziening, wat nieuwe kansen (maar ook risico's) biedt.

Alles onder één noemer brengend blijkt veel politieke en economische ethiek zoals die over diverse culturen en gebruiken, godsdiensten, ideologieën en politieke stelsels is verbreid, ontoereikend te zijn en soms averechts te werken, vooral door de nadruk op vooruitgang door groei: groei van de economie, groei van de bevolking, groei van het verbruik van de natuur. Een nieuwe, mondiale ethiek is nodig voor doeltreffender handelen om minder onrechtvaardige uitkomsten van politieke en economische stelsels te bereiken. De beginselen van een consequente mondiale ethiek zijn: het verzorgingsprincipe, gelijkberechtiging, autonomie, recht op vervulling van basisbehoeften, gelijke kansen, matiging van overconsumptie (vooral het extreem hoge energiegebruik) in rijke landen. Daar zijn diverse mogelijkheden voor, maar die vereisen wel ander beleid dan alsmaar doorgaan op dezelfde weg van macro-economische groei.

Joris Voorhoeve, *Negen plagen tegelijk; hoe overleven we de toekomst*, is verschenen op 27 april 2011, Amsterdam: Uitgeverij Contact.